

Stefan Moysa

"Chancen des Glaubens : Fragmente einer modernen Spiritualität", Karl Rahner, Freiburg-Basel-Wien 1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 222-223

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zakończenie czwartego tomu, jak i właściwie całego podręcznika, podkreśla jeszcze raz akcenty występujące nieomal we wszystkich artykułach poszczególnych tomów czy części, a charakterystycznych dla Kościoła przyszłości. Są nimi skoncentrowanie się w wierze na elementach istotnych, uwzględnianie sytuacji diaspory, szukanie harmonii między centralizmem a decentralizacją, rola Kościoła w społeczności świeckiej, a wreszcie problem najtrudniejszy — dylemat indywidualnego sumienia i roli urzędu w Kościele.

Autorzy i redaktorzy zdają sobie sprawę ze słabych punktów swego dzieła. Pragnęli ująć w pewne ramy sytuację Kościoła w przemianie. Wiele więc ujęć tomów pierwszych domaga się rewizji już w kilka lat po ich ukazaniu się drukiem (poprawki te są już przygotowywane). Całe dzieło nastawione jest na przyszłość i autorzy w tym właśnie widzą jego owocność. Futurologia w Kościele stawia dopiero pierwsze kroki. Przewidywania mogą być fałszywe, a jednak autorzy musieli liczyć się właśnie z przyszłością. Podręcznik ma służyć tym, którzy tworzą przyszłość Kościoła i musi zdobyć się na odwagę patrzenia w przyszłość, oczywiście w oparciu o prawdziwą, trwałą Tradycję Kościoła. Kościół bowiem jako żywy organizm jest nastawiony na przyszłość i chyba nic nie jest tak zabójcze dla jego misji jak stagnacja nie uwzględniająca zmiany warunków życia ludzkiego w całym świecie, któremu Kościół ma służyć według posłannictwa Chrystusowego.

- Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Karl RAHNER, *Chancen des Glaubens. Fragmente einer modernen Spiritualität*, Freiburg—Basel—Wien 1971, Herder, s. 255.

Nowy zbiór pism Karola Rahnera przypomina w swoich założeniach i tematyce artykuły tegoż autora wydane w języku polskim pod wspólnym tytułem: *O możliwości wiary dzisiaj*, Kraków 1965, Wydawnictwo „Znak”. Tu i tam bowiem chodzi o pisma znajdujące się na pograniczu teologii i życia duchowego, przy czym granica między tymi dwiema dziedzinami jest często niemożliwa do przeprowadzenia. Obydwa zbiory powstały również w podobny sposób. Składają się na nie bowiem referaty teologiczne, konferencje dla współbraci zakonnych, artykuły zamieszczone okazjnie w różnych pismach popularnych, a także kazania i listy prywatne. Już sam dobór pism świadczy o tym, że Rahner nie jest „zamkniętym, uczonym teologiem”, lecz w przeciwieństwie do wielu innych nie uważa za stratę czasu słuzenie swoją wiedzą i pomocą dla wszystkich w trudnym zadaniu realizacji życia chrześcijańskiego w dzisiejszych niesprzyjających warunkach.

Poszczególne artykuły zgrupowane są w tematy, w których znać wyraźnie myśl przewodnią i następstwo logiczne. Kilka wstępnych rozważań bowiem poświęcone jest wezwaniu Ewangelii, które autor ukazuje w prostej analizie niektórych tekstów. To wezwanie realizuje się za pośrednictwem roku liturgicznego, gdzie uobecniają się Boże tajemnice. Kilka rozważań dotyczy tego właśnie tematu. Ośrodkiem życia duchowego, szczególnie dziś wysuniętym na plan pierwszy, jest wiara i czynność ściśle do niej korelatywna, modlitwa. Ich znaczenie zostaje uwydatnione w trzeciej części książki. Bardziej teoretyczne rozważania na tematy, czym jest posłannictwo chrześcijańskie i jego stosunek do historii, zajmuje autora w części czwartej. Praktyczną realizację tego posłannictwa mamy nakreśloną na przykładzie św. Teresy z Awila, ogłoszonej niedawno doktorem Kościoła i współczesnych uczonych jak Romano Guardini i Hugo Rahner. Stałym przedmiotem zainteresowania autora są problemy kapłaństwa i życia zakonnego, również i tutaj omówione w kilku artykułach, wśród których na czoło wysuwa się długa konferencja uzasadniająca konieczność utrzymania celibatu kapłańskiego. Wreszcie na za-

kończenie mamy kilka rozważań, dotyczących Kościoła pielgrzymującego i dialogu, oraz wzajemnego zaufania, które winno z nim panować.

W rozważaniach tych powraca szereg wątków, które już były obecne w poprzednio sygnalizowanym zbiorze Rahnnera. Do nich należy przede wszystkim problem wiary. O ile jednak poprzednio nacisk był położony na jej racjonalne przesłanki, obecnie podkreślone są raczej jej trudności, które niewątpliwie w ostatnich latach bardzo wzrosły. Toteż autor powraca ciągle do konieczności wiary osobistej, która jedynie w przeciwieństwie do wiary wynikającej z atmosfery środowiska, może się dzisiaj utrzymać i rozwinać. Wiara ta wyraża się w modlitwie. Oceniając w pełni znaczenie modlitwy liturgicznej, Rahnner zwraca uwagę, że jedynym sposobem umiejscowienia liturgii w życiu, a konsekwentnie traktowania całego życia jako ofiary, jest modlitwa osobista. Uspokaja również pewną karmelitankę, która się pyta, czy jest dziś miejsce jeszcze na modlitwę czystej kontemplacji. Nieraz protest przeciw duchowi czasów, odpisuje autor, jak na przykład protest przeciw społeczeństwu konsumpcji, jest najlepszą służbą tym czasom wyświadczoną. Świadczenie modlitwy i wyrzeczenia się siebie jest świadectwem bardzo dzisiaj potrzebnym.

Innym powracającym problemem jest zagadnienie dnia codziennego. Wydaje się, że przy dzisiejszym skomplikowanym życiu duchowość polegająca na przyjmowaniu codziennego dnia ma szczególne znaczenie. Pod postacią codzienności, która jest kanwą całego życia, przychodzi łaska Boża. W codziennym dniu człowiek przygotowuje się na szczególne momenty w życiu, na Boży *kairos*, mający dla jego ukierunkowania zasadnicze znaczenie.

W przedstawionym zbiorze pism, choć noszą one tak rozmaity charakter, można więc odnaleźć, jak to sugeruje podtytuł, elementy współczesnej duchowości. Duchowość ta ukazuje się u Rahnnera jako prawdziwie zakorzeniona w całej tradycji Kościoła i jej niezmiennych ośnawach. Jednak równocześnie jest to duchowość prawdziwie nowa. Nikt bowiem nie może powiedzieć, że pełnia życia chrześcijańskiego w epoce osiągnięć kosmicznych i cybernetyki, nie wygląda inaczej niż za czasów, gdy nie istniały druk, radio i telewizja, i gdy trzeba było długich tygodni a nieraz miesięcy, aby pokonać odległości, które dzisiaj przebywa się w ciągu kilku godzin.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Johann AUER, *Das Evangelium der Gnade. Dieu neue Heilsordnung durch die Gnade Christi in seiner Kirche*, Regensburg 1970, Verlag Friedrich Pustet, s. 254.

Dwaj profesorowie uniwersytetu w Ratyźbonie Johann Auer i Joseph Ratzinger zamierzają wspólnie wydać katolicką dogmatykę w ośmiu małych tomach. Jest ona pomyślana jako podręcznik dla studiujących teologię, który by poza przedstawieniem zasadniczego materiału dawał podstawy refleksji teologicznej. W takiej refleksji, zdaniem autorów, musi się wyrażać przekonanie, że dla wiedzy teologicznej potrzebna jest wiara, a z wiedzy przenikniętej wiarą ma płynąć działanie. Ponadto ta myśl teologiczna jednostki powinna być wciągnięta w wielki strumień teologicznej refleksji Kościoła, która się dokonuje w ciągu jego historii i dlatego musi mieć też udział w tej historyczności.

Piąty tom projektowanej teologii dogmatycznej, który chronologicznie ukazuje się jako pierwszy, poświęcony jest zagadnieniu łaski, czyli jak autor woli się wyrażać, Ewangelii łaski Chrystusa. W myśl zasady *nova et vetera* Auer przedstawia klasyczne dla tego traktatu zagadnienia w nowym ujęciu i ujęciu. Rozpoczyna więc od problemu wybrania i predestynacji do